

training of the physical education of the Ukraine Educational institutions for the citizenry and the country]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova: zb. naukovykh prats. 2(96)18. S. 51-55.

8. Martynenko A. V., Valentik Yu. V., Poleskiy V. A. (1988) "Formirovaniye zdorovogo obraza zhizni molodezhi" [Formation of a healthy lifestyle for young people] M.: Meditsina, 1988. – 317 s.

9. Safronov A. G. (2005) "Yoga: fiziologiya, psihosomatika i bioenergetika" [Yoga: physiology, psychosomatics and bioenergy]: monografiya. Kharkiv: S.A.M. 250 s.

10. Siderskiy A. V. (2005) "Trete otkryitiye silyi" [The third discovery of power]. M.: Nika-Tsentr., – 397 s.

11. Shuhatovich V. R. (2003) "Zdoroviyi obraz zhizni. Entsiklopediya sotsiologii" [Healthy lifestyle. Encyclopedia of Sociology]. Minsk: Knizhnyiy dom. 304 s.

12. Nancy Gerstein. Guiding Yoga's Light: yoga Lessons for Yoga Teachers / – Dalye, 2011. – 74 p.

Царук В.

ст. викладач, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Переяслав-Хмельницький

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВИХОВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ

У роботі представлені дані про готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності та до виховання здорового способу життя молодших школярів. Розкривається рівень їх теоретичної та практичної підготовки, ставлення до власного здоров'я та здоров'я молодших школярів. Встановлено, що фізична готовність визначається відповідністю стану здоров'я й фізичного розвитку вимогам педагогічної діяльності. Для вчителя фізичної культури рівень фізичної підготовленості є одним із важливих факторів педагогічної майстерності. Підтверджено, що в майбутніх учителів фізичної культури спостерігається тісний взаємозв'язок між фізичною підготовленістю і володінням руховими вміннями і навичками. За допомогою фізичних вправ учитель передає знання, навчає рухових дій учнів.

Ключові слова: *готовність до професійної діяльності, майбутні вчителі фізичної культури, професійна діяльність, здоровий спосіб життя, молодші школярі.*

Викторія Царук. В работе представлены данные о готовности будущих учителей физической культуры к профессиональной деятельности и к воспитанию здорового образа жизни младших школьников. *Раскрывается уровень их теоретической и практической подготовки, отношения к собственному здоровью и здоровью младших школьников. Установлено, что физическая готовность определяется соответствием состояния здоровья и физического развития требованиям педагогической деятельности. Для учителя физической культуры уровень физической подготовленности является одним из важных факторов педагогического мастерства. Подтверждено, что в будущих учителей физической культуры наблюдается тесная взаимосвязь между физической подготовленностью и владением двигательными умениями и навыками. С помощью физических упражнений учитель передает знания, учит двигательных действий учащихся.*

Ключевые слова: *готовность к профессиональной деятельности, будущие учителя физической культуры, профессиональная деятельность, здоровый образ жизни, младшие школьники.*

Tsaruk V. Ready for the future teacher of physical culture to education of healthy life of schools. *The paper presents data on the readiness of future teachers of physical culture for professional activity and the upbringing of healthy lifestyles for junior pupils. The level of their theoretical and practical training, the attitude towards their own health and health of junior pupils is revealed. It is established that physical readiness is determined by the correspondence of the state of health and physical development to the requirements of pedagogical activity. For the teacher of physical education, the level of physical fitness is one of the important factors of pedagogical skill. It is confirmed that in the future teachers of physical culture there is a close relationship between physical preparedness and possession of motor skills and skills. With the help of physical exercises the teacher transfers knowledge, teaches the student's motor activity. It is proved that during the period of studies at the higher educational establishment the most complete and active identification of different abilities and students' interests is carried out, the personality of the future specialist is formed.*

According to the results of the survey of schoolchildren, physical education classes should, first of all, fulfill the function of formation and strengthening of health. Today, physical education is practically reduced to the provision of individual motor skills and physical qualities, while the postulate of harmonious development of the individual and the unity of the physical and spiritual is only declared. Absence in physical culture classes of health technologies aimed at all components of health, does not allow to fully involve students in creative activity, to formulate in them a valeological outlook and a conscious attitude to the preservation and strengthening of health. The paper presents data on the readiness of future teachers of physical education to the profession and the education of healthy lifestyles of younger scholars. The level of theoretical and practical training, and attitudes to their own health, and elementary school.

Key words: *commitment to the profession, future teachers of physical education, professional activity, healthy lifestyle, younger students.*

Постановка проблеми. Існуюча система підготовки фахівців фізичної культури, здатних на високому

професійному рівні керувати процесом фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку та виховання в них здорового способу життя не задовольняє сучасних потреб: у більшості випускників факультету фізичного виховання не сформована готовність до фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей, яка значною мірою визначає успішність реалізації функції вчителя фізичної культури [2].

Водночас у вирішенні проблеми готовності майбутнього вчителя фізичної культури до виховання здорового способу життя в дітей молодшого шкільного віку існує кілька певних суперечностей:

- між декларативними заявами суспільства щодо збереження здоров'я й підтримання його в належній формі в дітей молодшого шкільного віку та орієнтацією професійної підготовки майбутніх фахівців для фізкультурної галузі переважно на роботу з дітьми середнього та старшого шкільного віку;

- між потребами сучасних загальноосвітніх навчальних закладів у висококваліфікованих фахівцях фізичного виховання та відсутністю належної системи підготовки таких фахівців у ВНЗ України III-IV рівнів акредитації, а саме наукового обґрунтування теоретико-методичних засад цієї підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження останніх років виявили тенденцію до погіршення стану здоров'я учнів загальноосвітньої школи та незадовільний рівень володіння ними основними засобами формування здорового способу життя. Особливо тривожними є дані, що характеризують зниження рівня сформованості культурних прагнень і соціально значущих якостей учнів молодшого шкільного віку, які належать до моральної сфери, що свідчить про суттєві зміни у глибинних структурах особистості школярів. Це багато в чому пов'язано з відсутністю цілеспрямованого формування здорового способу життя в межах системи фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи [4].

Формулювання цілей статті. У період навчання у ВНЗ здійснюються найбільш повне й активне виявлення різних здібностей і задатків студентів, формується особистість майбутнього спеціаліста.

Варто відзначити й той факт, що коли за час навчання у ВНЗ студент не залучається до систематичних навчальних і самостійних занять фізичними вправами на добровільній основі і не використовує їх, тоді в кінцевому підсумку ефект вузівського фізичного виховання буде незначним, тому що вже через 1-2 роки після закінчення регулярних занять фізичними вправами проходить значне зниження досягнутого рівня фізичної підготовки. Самостійні заняття фізичними вправами підвищують вимоги до важливих особистих якостей майбутніх спеціалістів, таких як цілеспрямованість, самодисципліна, самостійність, організованість і здібність до їх розвитку [1,6].

Виклад основного матеріалу. Феномен «готовність» розуміється як особливий психічний стан особистості, наявність моделі щодо структури відповідної дії та спрямованості на її виконання. Професійну готовність ми розуміємо як цілеспрямоване вираження особистості, що обіймає настанову, погляди і переконання в необхідності формування здорового способу життя, систему відносин, мотивацію, емоційно-вольові та розумові якості, відповідну професійну компетентність і навички та вміння її практичного втілення в роботі з учнями [3].

Умови для формування готовності студентів до самостійності фізкультурної практики можуть бути створені в процесі проведення навчальних занять із фізичного виховання, щоб вони відповідали необхідним вимогам, а саме:

- заняття фізичною культурою і спортом мають в обов'язковому порядку передбачити широкую теоретичну підготовку студентів, а також засвоєння ними навчально-методичних умінь і навичок самоконтролю. У ході навчальних занять студенти мають вчитися самостійно використовувати такі форми, як ранкова гігієнічна гімнастика, заняття з фізичного виховання, тренувальні заняття з обраного виду спорту або загальнофізичної підготовки;

- фізична і технічна спортивна підготовка студентів повинна забезпечувати до закінчення ВНЗ вільне володіння основами техніки одного-двох видів спорту (на рівні другого-третього розряду) [4; 5].

Професійна готовність майбутніх фахівців до фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку розглядається як інтегративна професійно-особистісна характеристика майбутнього фахівця, яка відображає його мотивацію до виховання здорового способу життя та до самостійних занять фізичними вправами; ступінь засвоєння професійних теоретичних і методичних знань (щодо вікових анатомо-фізіологічних, психофізичних особливостей дітей дошкільного віку, рівня їх здоров'я та фізичної підготовленості); рівень володіння вміннями і навичками щодо впровадження фізкультурно-оздоровчих технологій у роботі загальноосвітнього навчального закладу; рівень розвитку професійно значущих особистісних якостей; рівень стану здоров'я відповідно до вимог професійної діяльності [3].

Учителями в широкому розумінні слова називають тих, хто озброює молоде покоління знаннями, вміннями, навичками. У вузькому значенні вчитель – це людина, яка одержала спеціальну підготовку і займається навчанням і вихованням учнів у загальноосвітній школі. Ця професія захоплююча, творча; для людини, що її обрала, вона є джерелом постійного зростання і вдосконалення, це велика праця душі [1].

Зміст практичної готовності вчителя виражається в зовнішніх (предметних) вміннях, тобто в діях, які можна спостерігати. До них належать організаторські й комунікативні вміння. Нагадаємо, що організаторська діяльність педагога забезпечує залучення учнів до різних видів діяльності й організацію діяльності колективу, яка перетворює його із об'єкта в суб'єкт виховання. Організаторські вміння педагога бувають мобілізаційними, інформаційними, розвивальними й орієнтаційними [2].

Майбутні вчителі фізичної культури мають належний запас знань, який дає можливість розробити комплекси вправ для розвитку фізичних якостей. Випускники вважають, що вони в повній мірі володіють знаннями щодо перевірки й оцінки навчального матеріалу, а також уміють підсумувати результати уроку. Не викликає труднощів у майбутніх учителів аналіз педагогічного досвіду колег, індивідуального підходу до учнів.

Специфіка педагогічної діяльності ставить перед учителем ряд вимог, які в педагогічній науці визначаються як професійно значимі особистісні якості. Останні характеризують інтелектуальну й емоційно-вольову сторони особистості, суттєво впливають на результат професійно-педагогічної діяльності і визначають індивідуальний стиль педагога [1; 2].

Професійна діяльність учителя фізичної культури досить широка, та багатогранна і характеризується мінливістю навколишніх умов.

Педагогічна компетентність учителя – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності. Зміст психолого-педагогічних знань визначається навчальними програмами. Психолого-педагогічна підготовленість складається зі знань методологічних основ і категорій педагогіки; закономірностей соціалізації і розвитку особистості; суті, цілей і технологій навчання та виховання; законів вікового анатомо-фізіологічного і психічного розвитку дітей, підлітків, юнацтва. Вона є основою гуманістично орієнтованого мислення педагога.

Психолого-педагогічні і спеціальні (з предмета) знання є необхідною, але не достатньою умовою професійної компетентності. Практичне розв'язання педагогічних завдань забезпечують уміння і навички, передумовою яких є теоретико-практичні і методичні знання.

Педагогічні вміння - це сукупність послідовно розгорнутих дій, що ґрунтуються на теоретичних знаннях. Частина цих дій може бути автоматизованою (навички).

Через педагогічні вміння розкривається структура професійної компетентності педагога. Зважаючи на те, що розв'язання будь-якого педагогічного завдання зводиться до тріади "мислити - діяти - мислити", що збігається з компонентами (функціями) педагогічної діяльності та відповідними їм уміннями, В.О.Сластьонін розподілив педагогічні вміння на чотири групи.

1. Уміння «переводити» зміст процесу виховання в конкретні педагогічні завдання: вивчення особистості і колективу для визначення рівня їх підготовленості до активного оволодіння новими знаннями і проектування на цій основі розвитку колективу й окремих учнів; виділення комплексу освітніх, виховних і розвивальних завдань, їх конкретизація і визначення завдання, що домінує.

2. Уміння побудувати і привести в дію логічно завершену педагогічну систему: комплексне планування освітньо-виховних завдань; обґрунтований відбір змісту освітнього процесу; оптимальний відбір форм, методів і засобів його організації.

3. Уміння виділяти і встановлювати взаємозв'язки між компонентами і факторами виховання, приводити їх у дію: створення необхідних умов (матеріальних, морально-психологічних, організаційних, гігієнічних та інших); активізація особистості школяра, розвиток його діяльності, яка перетворює його із об'єкта в суб'єкт виховання; організація і розвиток спільної діяльності; забезпечення зв'язку школи із середовищем, регулювання зовнішніх незапрограмованих впливів.

4. Уміння облікувати й оцінювати результати педагогічної діяльності: здійснювати самоаналіз і аналіз освітнього процесу і результатів діяльності вчителя; визначення нового комплексу стрижневих і другорядних педагогічних завдань.

Зміст теоретичної готовності вчителя виявляється в узагальненому вмінні педагогічно мислити, що передбачає наявність у педагога аналітичних, прогностичних, проєктивних, а також рефлексивних умінь.

Педагогічна освіта на всіх рівнях має бути спрямована:

- на усвідомлення вчителем тенденцій розвитку швидкозмінного світу, розуміння потреби сприймати зміни, змінюватися самому, готувати учнів до дорослого життя;
- на формування в учителя вмінь і навичок навчатися протягом життя;
- на розвиток інформаційної культури вчителя;
- на розвиток творчих якостей особистості вчителя;
- на розуміння, що наслідки педагогічної праці безпосередньо залежать від рівня педагогічної майстерності вчителя.

Професійна діяльність ставить певні вимоги до діяльності нервової системи, рухливості нервових процесів. Учитель фізичної культури повинен мати високу працездатність, витримувати дії сильних подразників, уміти концентрувати свою увагу.

Умови для формування готовності студентів до самостійної фізкультурної практики можуть бути створені в процесі проведення навчальних занять із фізичного виховання, але при цьому важливо, щоб вони відповідали необхідним критеріям:

- заняття з фізичної культури і спорту мають в обов'язковому порядку передбачати широку теоретичну підготовку студентів, а також засвоєння ними методичних видів і вмінь самоконтролю. У ході навчання студенти мають учитися самостійно будувати такі форми занять, як ранкова гігієнічна гімнастика, фізкультура, фізкультхвилинка, тренувальні заняття з виду спорту або загальнофізичної підготовки;
- фізична і технічна підготовка студентів повинна забезпечувати до закінчення ВНЗ виявлене володіння основами техніки одного-двох видів спорту (на рівні другого-третього розряду) [8].

Перша фаза професійного зростання майбутнього вчителя характеризується першою спробою увійти до педагогічного колективу під час проходження педагогічної практики. У цей момент у молодих спеціалістів з'являється можливість оцінити, наскільки реально збігаються їхні мрії та уявлення про обрану професію педагога. Дуже важливо, щоб майбутній учитель зміг прийняти новий для нього спосіб життя і зумів у нього вписатися.

Висновки. Фізична готовність визначається відповідністю стану здоров'я й фізичного розвитку вимогам педагогічної діяльності. Для вчителя фізичної культури рівень фізичної підготовленості є одним із важливих факторів педагогічної майстерності.

Підтверджено, що в майбутніх учителів фізичної культури спостерігається тісний взаємозв'язок між фізичною

підготовленістю і володінням руховими вміннями і навичками. За допомогою фізичних вправ учитель передає знання, навчає рухових дій учнів [3].

У період навчання у ВЗО здійснюється найбільш повне й активне виявлення різних здібностей і задатків студентів, формується особистість майбутнього спеціаліста.

За результатами опитування школярів, уроки фізичної культури повинні, у першу чергу, виконувати функцію формування і зміцнення здоров'я. Відсутність на заняттях із фізичної культури оздоровчих технологій, що спрямовані на всі складові здоров'я, не дозволяє повною мірою залучити учнів до творчої діяльності, здійснювати формування в них валеологічного світогляду й свідомого ставлення до збереження і зміцнення здоров'я.

Література

1. Бабич В.І. Стан професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до формування культури здоров'я школярів / В.І. Бабич // Проблеми освіти: наук.-метод. зб./ Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. - 2006. - Вип. 48. – С. 213-217.
2. Гвоздів С.П. Інтерактивні методи у підготовці майбутнього вчителя до викладання основ здорового способу життя та безпечної поведінки / С.П. Гвоздів // Проблеми освіти: наук.-метод. зб./ Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. - 2006. - Вип. 49. – С. 90-94.
3. Данилко М.Т. Характеристика професійної діяльності вчителів фізичної культури // Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури: [монографія] / Микола Тихонович Данилко. - Луцьк, 2003. - С. 26-32.
4. Долинський Б.Т. Підготовка студентів до формування здорового способу життя у молодших школярів засобами спортивно-ігрової діяльності / Б.Т. Долинський // Проблеми освіти: наук.-метод. зб./ Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. - 2006. - Вип. 49. – С. 136-141.
5. Коваленко Ю.О. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах: автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» / Ю.О. Коваленко. - Запоріжжя, 2008.- 20 с.
6. Лесик В.В. Формування здорового способу життя в загальноосвітніх навчальних закладах засобами освіти і виховання / В.В. Лесик // Проблеми освіти: наук.-метод. зб./ Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. - 2006. - Вип. 49. – С. 198-202.
7. Лукашук-Федик С.В. Здоровий спосіб життя як пріоритетний напрямок формування репродуктивної культури особистості / С.В. Лукашук-Федик // Проблеми освіти: наук.-метод. зб./ Міністерство освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. - 2006. - Вип. 48. – С. 161-167.
8. Скороварова Т. Культурно-моральний аспект залучення студентів до самостійних занять з фізичної культури і спорту / Тетяна Скороварова // Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість: зб. матер. VII Всеукр. наук.-практ. конференції, 15-16 квіт. 2004 р.: у 7т. / Мін-во освіти і науки України [та ін.]; ред. кол. Андрущенко В.П. [та ін.].- К., 2004.- Т.1.- С.317-320.

References

1. Babych V.I., (2006). Stan profesiinoi pidhotovky maibutnih uchyteliv fizychnoho vykhovannia do formuvannia kultury zdorovia shkoliariv - Vyp. 48. – S. 213-217.
2. Hvozdi S.P., (2006). Interaktyvni metody u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia do vykladannia osnov zdorovoho sposobu zhyttia ta bezpechnoi povedinky Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity. - Vyp. 49. – S. 90-94.
3. Danylko M.T., (2003). Kharakterystyka profesiinoi diialnosti vchyteliv fizychnoi kultury // Formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti maibutnih uchyteliv fizychnoi kultury: [monohrafiia] - Lutsk, 2003. - S. 26-32.
4. Dolynskiy B.T., (2006). Pidhotovka studentiv do formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u molodshykh shkoliariv zasobamy sportyвно-igrovoi diialnosti // Problemy osvity: nauk.-metod. zb./ Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity. Vyp. 49. – S. 136-141.
5. Kovalenko Yu.O., (2008). Profesiina pidhotovka maibutnih fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku u vyshchykh navchalnykh zakladakh: avtoref. dys. kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 – «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity». - Zaporizhzhia, 20 s.
6. Lesyk V.V.(2006). Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia v zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh zasobamy osvity i vykhovannia // Problemy osvity: nauk.-metod. zb./ Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity. - Vyp. 49. – S. 198-202.
7. Lukashchuk-Fedyk S.V., (2006). Zdorovy sposib zhyttia yak priorytetnyi napriamok formuvannia reproduktyvnoi kultury // Problemy osvity: nauk.-metod. zb./ Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity. - Vyp. 48. – S. 161-167.
8. Skorovarova T.,(2004). Kulturно-moralnyi aspekt zaluchennia studentiv do samostiinykh zaniat z fizychnoi kultury i sportu // Molod, osvita, nauka, kultura i natsionalna svidomist: zb. mater. VII Vseukr. nauk.-prakt. konferentsii, 15-16 kvit. 2004 r.: u 7t. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy [ta in.]; red. kol. Andrushchenko V.P. [ta in.].- K., 2004.- T.1.- S.317-320.